

**Силабус освітнього компоненту
«Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні:
теоретичний і порівняльний аналіз»**

Галузі знань: А Освіта; В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальності: А 4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
предметної спеціальності А 4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта);
В 9 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Історія); Історія (мова навчання – українська)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Рік навчання: 2025–2026

Семестр: 2

Структурний підрозділ	Кафедра історії України, історичний факультет
Викладач:	ПІБ: Філінюк Анатолій Григорович Посада: професор кафедри історії України Науковий ступінь і вчене звання: доктор історичних наук, професор afilinyuk@ukr.net Робоче місце: навчальний корпус № 2 (вул. Татарська, 14), кафедра історії України. Профайл викладача: : https://histua.kpnu.edu.ua/anatolii-hryhorovych-filiniuk/ https://scholar.google.com.ua/citations?user=aTEFJ0QAAAAJ&hl=uk&oi=ao https://uk.wikipedia.org/wiki/Філінюк_Анатолій_Григорович https://science.kpnu.edu.ua/naukovtsi/filiniuk-anatolij-hryhorovych/ http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0007422
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1696
Статус дисципліни	вибірковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	кредити ЄКТС / 120 год
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна, заочна
Політика дисципліни	<u>Академічна доброчесність.</u> Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: https://integrity.kpnu.edu.ua/ <u>Відвідування занять.</u> Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view <u>Неформальна освіта.</u> Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано

	«Положенням про результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти». URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view
Що будемо вивчати?	Навчальною програмою передбачається системне вивчення студентами сутності, специфіки і змісту історичної пам'яті українського народу про Другу світову війну як соціального конструкту, який творять й оберігають українці та як засобу збереження індивідуального і колективного досвіду міжлюдських взаємин та формування на його основі уявлення про місце України в Другій світовій війні у зв'язку з черговим пізнавальним поворотом людства до історичної пам'яті, який має винятково важливе значення для України та українців в об'єктивному переосмисленні вітчизняного історичного минулого кінця 30-х – середини 40-х рр. XX ст. у континуумі міжнародного виміру. Пропонована навчальна дисципліна спрямована на глибше наукове розуміння та усвідомлення здобувачами вищої освіти важливості і практичної цінності історичної пам'яті про участь України в Другій світовій війні на сучасному етапі та її взаємозв'язок і вплив на нинішню гібридну російсько-українську війну, спрямовану на знищення Української держави й української нації.
Чому це треба вивчати?	Навчальний курс «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз» є вибірковою освітньою компонентою професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності В 9 Історія та археологія, вивчення якої слугує важливим чинником формування у них об'єктивного наукового уявлення про те, чим для України була Друга світова війна 1939–1945 рр. як соціально-історичний феномен і про місце та роль у ній України на основі вивчення документальних джерел, новітньої вітчизняної і зарубіжної літератури, що є винятково важливим для формування фахових компетентностей випускника ОП.
Яких результатів можна досягнути?	Очікувані результати навчання з дисципліни: ПРН 01 Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень. ПРН 06 Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання. ПРН 07 Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. ПРН 11 Здійснювати цілеспрямовану роботу із формування загальнонаціональної моделі історичної пам'яті, на основі об'єктивного висвітлення історичного минулого України.
Як можна використати набуті знання та уміння?	Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології. ОК сприяє формуванню у студентів таких компетентностей: Загальних компетентностей (ЗК): ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 02 Здатність працювати автономно. ЗК 03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 06 Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК 07 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК 08 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Формування спеціальних (фахових) компетентностей спеціальності (СК):

	СК 01 Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію. СК 02 Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук. СК 04 Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки. СК 06 Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області. СК 12 Усвідомлення значення історичної пам'яті як соціокультурного феномену.
Зміст дисципліни	Змістом навчальної дисципліни є: суть і зміст історичної пам'яті про Другу світову війну та духовну єдність України, з'ясування стану історичної пам'яті про Україну в Другій світовій війні у контексті сучасного історичного дискурсу, сучасний концептуальний погляд на місце України в період Другої світової війни, розгляд війни пам'яті у пострадянській Україні в порівняльній перспективі, психо-ментальних особливостей національної пам'яті про Україну в Другій світовій війні, роль України в глобальному конфлікті Другої світової війни, значення українців на її фронтах, внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками, якими людські жертви і матеріальні втрати України в тій війні, а також про політичну складову історичної пам'яті про політичні наслідки Другої світової війни для України та сучасну інформаційно-психологічну війну.
Методи навчання	Словесні, наочні методи; дедуктивний, індуктивний, аналітичний, метод порівняння, узагальнення, конкретизація; пояснювально-ілюстративний метод, демонстрація, метод проблемного викладу матеріалу (дискусійна панель тощо).
Інформаційне забезпечення	Рекомендована література Основна: 1. Від Рейхстагу до Івдзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій / [В. В'ятрович, С. Громенко, М. Майоров та ін.]. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с. 2. Війна і міф. Невідома Друга світова, 1939–1945 / [за ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова ; Укр/ ін-т нац/ пам'яті]. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с. 3. Гінда В. В. Нацистська окупація України. Київ: Арій, 2022. 367 с. : іл. 4. Гоменюк І. Провісники Другої світової війни. Прикордонні конфлікти в Центральній-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с. 5. Гриневич В. Червоний імперіалізм: Друга світова війна і громадська думка в Україні, 1939–1941. 2-ге вид. доп. Київ: HRESS PRESS, 2019. 491 с. 6. Кіпіані В., Малко Р., Коцарев О. та ін. Друга світова. Непридумані історії (не) наша, жива, інша. Київ: Vivat, 2022. 304 с. 7. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.). Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с. 8. Теоретико-методологічні засади дослідження історичної пам'яті: збірник наукових праць / [за заг. ред. д.і.н., проф., чл.-кор. НАН України Кудряченка А.І.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»]. Київ : Держ/ установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. 216 с. 9. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси / [ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії) та ін.; НАН України. Ін-т історії України]. Київ : Наук. думка, 2011. Кн. 1. 735 с. 10. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси / [ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії) та ін.; НАН України. Ін-т історії України]. Київ : Наук. думка, 2011. Кн. 2. 943 с.

11. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / [НАН України, Ін-т історії України]. Київ : Академперіодика, 2021. 544 с., 96 с.
12. У полум'ї війни : Україна та українці у Другій світовій війні / [кол. авт.: В. В'ятрович та ін.]. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. 362 с.
Допоміжна:
 1. В'ятрович В. Україна: історія з грифом «Секретно». Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 512 с.
 2. Галушка А., Брайлян Є. Змова диктаторів. Поділ Європи між Гітлером і Сталіним 1939–1941. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 368 с.
 3. Гордасевич Г. Степан Бандера: людина і міф. Львів : Апріорі, 2008. 208 с.
 4. Жуковський І. Т., Лисенко О. Є. Звитяга і жертвність. Українці на фронтах Другої світової війни. Київ : Пошук – вид. агентство «Книга пам'яті України», 1997. 567 с.
 5. Єсельчик С. Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві. Київ : Часопис «Критика», 2008. 304 с.
 6. Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: національна доповідь / [ред. кол. С. І. Пирожков, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, Е. М. Лібанова, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України]. Київ, 2024. 220 с.
 7. Івасюк О. Роман Шухевич / [Центр досліджень визвольного руху]. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2015. 256 с.
 8. Кентій А., Лозицький В. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941–1944). Київ, 2005. 408 с.
 9. Киридон А. Гетеротопії пам'яті: Теоретико-методологічні проблеми студій пам'яті. Київ : Ніка-Центр, 2016. 320 с.
 10. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.; за заг. ред. Ю. Шаповала]. Київ: ІПІЕНД, 2013. 600 с.
 11. Кульчицький С., Міщенко М. Україна на порозі об'єднаної Європи. Київ : Центр Разумкова, 2018. 232 с.
 12. Людина на війні. Український соціум через призму Першої та Другої світових воєн: Історичні нариси / [відп. ред. Реєнт О.; авт. кол.: І. С. Азарх, Т. В. Заболотна, О. Є. Лисенко, В. І. Милько, О. П. Реєнт, В. В. Шевченко. НАН України. Ін-т історії України]. Київ: Арій, 2023. 657 с.
 13. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. Київ : ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 328 с.
 13. На полях битв Другої світової війни: вихідці з України в європейському Русі Опору (науково-документальне видання. / [упоряд. А. Г. Філінюк (голова редкол.), В. Г. Байдич (відп. ред.), Ю. А. Клімчук (відп. секр.); вст. ст. : А. Г. Філінюк і Ю. А. Клімчук]. Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2019. 296 с.
 15. Насильство над цивільним населенням. Чернігівська область : документи органів держбезпеки, 1941–1943 / [Нац. акад. аграр. наук України [та ін.; авт.-упоряд.: В. Васильєв, Т. Гапієнко, О. Лисенко, Р. Подкур]. Київ : Захаренко В. О., 2019. 535 с. : іл.
 16. Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том II / [ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 282 с.
 17. Патриляк І. Перемога або смерть: Український визвольний рух в 1939–1960 рр. Харків : Кн. клуб «Клуб Сімейного дозвілля», 2024. 688 с.
 18. Світоглядний сенс сучасної війни: соціогуманітарні аспекти: монографія / [за ред. В.А. Кротюка]. Харків : Факт, 2024. 509 с.

	19. Складні питання історичної пам'яті у парадигмі діалогічності культур : колективна монографія / [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка]. Білосток: Білорус. іст. товариство, 2019. 292 с. 20. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером и Сталіним. Київ : Laurus, 2018. 492 с. 21. Україна в Другій Світовій війні: погляд з ХХІ ст. Документи і матеріали. У 2-х ч. – Ч. 1 / [ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії), О. В. Бажан, Г. В. Боряк, Т. В. Вронська, О. Є. Лисенко (заст. голови), Л. В. Легасова, О. П. Реєнт, О. С. Рубльов, Н. В. Маковська, М. К. Баришполець (Лобода) (відп. секр.); упоряд.: І. Азарх, М. Баришполець (Лобода), Т. Вронська, В. Грицюк, І. Дерейко, М. Дубик, Т. Заболотна, О. Лисенко (керівник), С. Ляковська, О. Маєвський, В. Нахманович, Т. Пастушенко, Р. Подкур, В. Смірнова, М. Тяглий, М. Шевченко. НАН України. Ін-т історії України]. Київ: Наук. думка, 2020. 22. Україна в Другій Світовій війні: погляд з ХХІ ст. Документи і матеріали. У 2-х ч. Ч. 2 / [ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії), О. В. Бажан, Г. В. Боряк, Т. В. Вронська, О. Є. Лисенко (заст. гол.), Л. В. Легасова, О. П. Реєнт, О. С. Рубльов, Н. В. Маковська, М. К. Баришполець (Лобода) (відп. секр.). упоряд.: І. Азарх, М. Баришполець (Лобода), Т. Вронська, В. Грицюк, І. Дерейко, М. Дубик, Т. Заболотна, О. Лисенко (керівник), С. Ляковська, О. Маєвський, В. Нахманович, Т. Пастушенко, Р. Подкур, В. Смірнова, М. Тяглий, М. Шевченко. НАН України. Ін-т історії України]. Київ: Наук. думка, 2021. 1156 с. 23. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / [НАН України, Ін-т історії України]. Київ : Академперіодика, 2021. 544 с., 96 с. іл. 24. Україна у великій війні 1939–1945 / [під ред. І. Юхновського; уклад. Л. Герасименко, В. Расевич]. Київ : Емма, 2014. 264 с.; іл. 25. Шацька Б. Минуле – пам'ять – міт / [пер. з пол. О. Герасим; наук. ред. А. Павлишин]. Чернівці : Книги – ХХІ, 2011. 248 с. 15. Інформацій ресурси 1. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // URL: http://www.nbuv.gov.ua/ 2. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України // URL: http://www.nplu.kiev.ua/ 3. Сайт Інституту історії України НАН України // URL: http://history.org.ua/uk 4. Сайт Національної історичної бібліотеки України // URL: https://nibu.kyiv.ua/irbis/catalogs/ 5. Сайт Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України // URL: https://tsdavo.gov.ua 6. Сайт Центрального державного архіву громадських об'єднань України // URL: https://tsdahou.archives.gov.ua													
Обсяг дисципліни (години) та види занять	Лекційні заняття (16 год.), семінарські заняття (16 год.), самостійна робота													
Система оцінювання результатів навчання	В поточне оцінювання у межах першого модулю включаються: семінарські заняття – 40 балів, модульна контрольна робота – 40 балів, самостійна робота – 10 балів, індивідуально-дослідні завдання – 10 балів. Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти отримують семестровий залік за умови відсутності академічної заборгованості за результатами поточного контролю. <table><tr><th colspan="4">Поточний і модульний контроль (100 балів)</th><th rowspan="3">Залік</th></tr><tr><th colspan="4">Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)</th></tr><tr><td>Поточний контроль</td><td>МКР</td><td>Самостійна робота</td><td>Індивідуально-дослідні завдання</td></tr></table>	Поточний і модульний контроль (100 балів)				Залік	Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)				Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання
Поточний і модульний контроль (100 балів)				Залік										
Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)														
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання											

	40 балів	40 балів	10 балів	10 балів	балів
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка».				
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, виконання самостійної роботи, модульна контрольна робота.				
Підсумковий контроль	Увесь навчальний курс «Історична пам'ять про Україну в Другій світовій війні: теоретичний і порівняльний аналіз» оцінюється відповідно 100 балами й завершується заліком.				
Локація					